

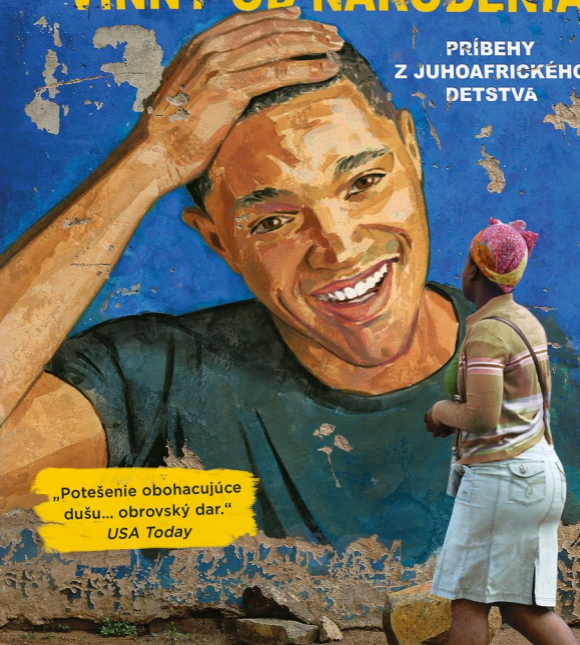
#1 NEW YORK TIMES BESTSELLER

TREVOR NOAH

VINNÝ OD NARODENIA

PRÍBEHY
Z JUHOAFRICKÉHO
DETSTVA

„Potešenie obohacujúce
dušu... obrovský dar.“
USA Today

TATRAN

VINNÝ OD NARODENIA

VINNÝ OD NARODENIA

PRÍBEHY Z JUHOAFRICKÉHO DETSTVA

TREVOR NOAH

TATRAN

Z anglického originálu Trevor Noah: BORN A CRIME,
ktorý vyšiel vo vydavateľstve One World, an imprint of Random House,
a division of Penguin Random House LLC, New York 2016,
preložil Jozef Ferencz.

Vyšlo vo Vydavateľstve TATRAN, Bratislava 2021 ako 5282. publikácia
a 175. zväzok edície LUK – Knižnica svetových bestsellerov.

Vydanie I.

Prebal a väzbu podľa pôvodného návrhu spracoval AldoDesign, Bratislava.

Zodpovedná redaktorka Adriana Oravcová
Jazykové redaktorky Ina Martinová, Marta Bábiková
Technická redaktorka Eva Zdražilová
Sadzba RS servis, Bratislava
Vytlačila CPI Moravia Books, Pohořelice.

www.slovtatran.sk

:: knihy pre **hodnotnejší** život

All rights reserved.

Copyright © 2016 by Trevor Noah
Translation © Jozef Ferencz 2021
Slovak edition © Vydavateľstvo TATRAN 2021

ISBN 978-80-222-1182-6

*Venujem svojej mame. Mojej prvej fanúšičke.
Ďakujem, že si zo mňa vychovala muža.*

ZÁKON O NEMRAVNOSTI Z ROKU 1927

Zákaz nezákonného pohlavného styku medzi Európanmi a domorodcami a iných činností s ním súvisiacich.

JEHO KRÁLOVSKÉ VELIČENSTVO, senát a parlament Juhoafrickej únie uzákoňujú nasledovné:

1. Každý Európan, ktorý má nezákonný pohlavný styk s domorodkyňou, a každý domorodec, ktorý má nezákonný pohlavný styk s Európankou... sa dopustí trestného činu a bude na základe rozsudku odsúdený na trest odňatia slobody na maximálne päť rokov.

2. Každá domorodkyňa, ktorá umožní Európanovi mať s ňou nezákonný pohlavný styk, a každá Európanka, ktorá umožní domorodcovi mať s ňou nezákonný pohlavný styk, sa dopustí trestného činu a bude na základe rozsudku odsúdená na trest odňatia slobody na maximálne štyri roky...

OBSAH

PRVÁ ČASŤ

1. UTEKAJ!	17
2. VINNÝ OD NARODENIA	33
3. TREVOR, MODLI SA!	47
4. CHAMELEÓN	63
5. DRUHÉ DIEVČA	75
6. MEDZERY V ZÁKONE	89
7. FUFU	105
8. ROBERT	113

DRUHÁ ČASŤ

9. MORUŠOVNÍK	125
10. DLHÉ, NEPRÍJEMNÉ, CHVÍĽAMI TRAGICKÉ A ČASTO PONIŽUJÚCE VZDELÁVANIE MLADÉHO MUŽA V SRDCOVÝCH ZÁLEŽITOSTIACH, 1. ČASŤ: VALENTÍN	137
11. OUTSIDER	145
12. DLHÉ, NEPRÍJEMNÉ, CHVÍĽAMI TRAGICKÉ A ČASTO PONIŽUJÚCE VZDELÁVANIE MLADÉHO MUŽA V SRDCOVÝCH ZÁLEŽITOSTIACH, 2. ČASŤ: ZAMILOVANOSŤ	153

13	FARBOSLEPÍ	161
14.	DLHÉ, NEPRÍJEMNÉ, CHVÍLAMI TRAGICKÉ A ČASTO PONIŽUJÚCE VZDELÁVANIE MLADÉHO MUŽA V SRDCOVÝCH ZÁLEŽITOSTIACH, 3. ČASŤ: MATURETNÝ PLES	171

TRETIA ČASŤ

15.	DO TOHO, HITLER!	193
16.	SYROVÍ CHLAPCI	211
17.	SVET ŤA NEMILUJE	235
18.	MAMIN ŽIVOT	255
	POĎAKOVANIE	295

PRVÁ ČASŤ

Rafinovanosť apartheidu spočívala v tom, že dokázal presvedčiť ľudí, ktorí predstavovali drvivú väčšinu, aby sa obrátili jeden proti druhému. Išlo skôr o režim nenávisťi. Ak rozdelíte ľudí do skupín a prinútíte ich, aby sa navzájom neznášali, môžete ich ovládať všetkých.

V tom čase bolo v Južnej Afrike viac černochovo ako belochovo, takmer päť k jednej, a predsa sme boli rozdelení do rôznych kmeňov s rôznymi jazykmi: Zulu, Xhosa, Tswana, Sotho, Venda, Ndebele, Tonga, Pedi a ďalších. Už dávno pred vznikom apartheidu prebiehali medzi kmeňmi konflikty a vojny. Neskôr belošská vláda využila túto nevraživosť na to, aby ich rozdelila a panovala. Všetci s inou farbou pleti ako bielou boli systematicky roztriedení do rôznych skupín a podskupín. Následne boli týmto skupinám priznané nerovné práva a výsady, aby konflikt ne-utíchol.

Pravdepodobne najväčší rozdiel bol medzi dvoma dominantnými juhoafrickými skupinami, kmeňmi Zulu a Xhosa. Muži z kmeňa Zulu sú známi ako bojovníci. Sú hrdí. Zatnú sa a bojujú. Po vpáde koloniálnych vojsk sa Zuluovia ozbrojili iba kopijami a štípmi vrhli do boja proti mužom s puškami. Tisíccky Zuluov zahynuli, ale nikdy neprestali bojovať. Na druhej strane Xhosovia sa pýšia schopnosťami mysliteľov. Moja mama pochádza z kmeňa Xhosa. Nelson Mandela pochádzal z kmeňa Xhosa. Aj Xhosovia viedli dlhú vojnu proti belochom, no po skúsenostiach z márneho boja proti lepšie vyzbrojenému nepriateľovi sa mnohí náčelníci tohto kmeňa rozhodli pre sofistikovanejší prístup. „Belosi sú tu, či sa nám to páči, alebo nie,“ vraveli. „Zistíme, ktoré z ich nástrojov by sme mohli využiť na svoj prospech. Namiesť toho, aby sme sa bránili angličtine, naučme sa ju. Ak porozumíme tomu, čo beloch hovorí, môžeme ho donútiť, aby s nami vyjednával.“

Zuluovia s belochmi bojovali. Xhosovia s belochmi hrali šach. Dlhو sa nedarilo ani jednému z kmeňov a navzájom sa obviňovali z problému, ktorý ani jeden z nich nespôsobil. Zatrpknutosť rástla. Desatročia boli tieto emócie pod kontrolou vďaka spoločnému nepriateľovi. Po páde apartheidu bol Mandela oslobodený a juhoafrickí černosi začali viesť vojnu proti sebe.

UTEKAJ!

V hollywoodských filmoch niekedy vidíme bláznivé naháňačky, keď niekto vyskočí z idúceho auta alebo ho z neho vyhodí. Padne na zem a chvíľu sa kotúľa. Potom sa zastaví, vstane a opráša sa, ako keby sa nič nestalo. Vždy, keď niečo také vidím, pomyslím si: *To je volovina. Keď vás vyhodí z idúceho auta, bolí to oveľa viac.*

Mal som deväť rokov, keď ma mama vyhodila z idúceho auta. Stalo sa to v nedeľu. Som si istý, že bola nedeľa, pretože sme sa vracali z kostola a počas môjho detstva sme každú nedeľu chodili do kostola. Nikdy sme omšu nevynechali. Mama bola a stále je hlboko veriaca. Veľmi kresťansky založená. Aj juhoafrickí černosi prevzali vieru kolonizátorov, podobne ako pôvodní obyvatelia po celom svete. „Prevzatím“ myslím to, že nám ju vnútili. Belosi boli na domorodcov prísni. „Musíte sa modliť k Ježišovi,“ prikazovali. „Ježiš vás zachráni.“ Na čo domorodci odpovedali: „Naozaj potrebujeme záchranu, záchranu pred *vami*, ale nechajme to tak. Skúsme to teda s tým Ježišom.“

Celá moja rodina je veriaca, ale zatiaľ čo mama na sto percent

patrila k Ježišovmu tímu, stará mama vyvažovala kresťanstvo tradičnou juhoafrickou vierou kmeňa Xhosa, v ktorej vyrástla a ktorá je založená na komunikácii s duchmi našich predkov. Dlho som nechápal, prečo sa toľko černochoch vzdalo pôvodnej viery a prešlo na kresťanstvo. Čím častejšie sme však chodili do kostola a čím dlhšie som sedel v lavici, tým viac som sa dozvedal o tom, ako kresťanstvo funguje: ak ste americký Indián a modlíte sa k vlkom, ste divoch. Ak ste Afričan a modlíte sa k predkom, ste primitív. Ale to, že sa belosi modlia k chlapíkovi, ktorý premieňa vodu na víno, jednoducho dáva zmysel.

Kostol alebo nejaká forma cirkevného života boli súčasťou môjho detstva aspoň štyrikrát do týždňa. Utorok večer patrilo skupinovej modlitbe. V stredu večer sme čítali Bibliu. Vo štvrtok večer sme chodili na mládežnícku omšu. V piatok a v sobotu sme mali voľno. (Čas zhrieť!) A v nedeľu sme išli do kostola. Presnejšie, do troch kostolov. Mama hovorila, že každý kostol jej dáva niečo iné, preto sme chodili do troch. Prvý kostol ponúkal radostné velebenie Pána. Druhý kostol poskytoval hĺbkovú analýzu Písma, čo mama zbožňovala. V treťom kostole našla vášeň a duševnú očistu, miesto, kde ste v sebe skutočne cítili prítomnosť Ducha svätého. Úplnou náhodou som si pri presunoch medzi kostolmi všimol, že každý z nich má vlastné, jedinečné rasové zastúpenie: velebiaci kostol bol zmiešaný, analytický kostol belošký a vášnivý a duševne povznášajúci kostol zasa černošký.

Zmiešaný kostol bol Rhema Bible Church. Kostol Rhema patrilo medzi tie veľké supermoderné megakostoly na predmestí. Farár Ray McCauley bol bývalý kulturista so širokým úsmevom a osobnosťou roztlieskavača. Ray sa v roku 1974 zúčastnil na kulturistickej súťaži Mr. Universe a skončil tretí. V tom roku vyhral Arnold Schwarzenegger. Každý týždeň sa Ray na pódiu zo všetkých síl snažil, aby predstavil ľuďom Ježiša ako pohodového chlapíka. Sedadlá v kostole pripomínali sedenie na štadióne a kapela hrala súčasný kresťanský pop. Všetci spievali a nemuseli ste ani poznať slová, pretože ich premietali na obrazovke pred vami.

V podstate išlo o kresťanské karaoke. V zmiešanom kostole som sa vždy skvele bavil.

Belošský kostol bol Rosebank Union v Sandtone, v bohatej a veľmi belošskej štvrti v Johannesburgu. Belošský kostol som *zbožňoval*, pretože som sa nemusel zúčastňovať na hlavnej bohoslužbe. Chodila na ňu mama a ja som zatiaľ spolu s ostatnými deťmi navštevoval nedeľnú školu. V nedeľnej škole sme čítali super príbehy. Samozrejme, najradšej som mal Noema a potopu, veď sme menovci, ale páčili sa mi aj príbehy o tom, ako Mojžiš rozdelil Červené more, ako Dávid porazil Goliáša a ako Ježiš vyhnal z chrámu peňazomencov.

Keď som vyrastal, doma sme mali minimálny kontakt s populárnou kultúrou. V maminom dome sme nemali dovolené púšťať si Boyz II Men. Pesničky o chalanovi, ktorý strávi celú noc s dievčaťom? Nie, nie, to určite nie. To bolo zakázané. Ostatné deti v škole si spievali *End of the Road* a ja som vôbec nechápal, čo sa deje. Vedel som, že Boyz II Men existujú, ale nevedel som presne, o čo ide. Poznal som iba hudbu z kostola: povznášajúce piesne velebiace Ježiša. To isté platilo aj o filmoch. Mama nechcela, aby som si špinil myseľ filmami, kde ukazujú sex a násilie, a tak bola mojím akčným filmom Biblia a Samson mojím superhrdinom. Bol to môj Superman. Chlapík, ktorý ubil tisícku ľudí na smrť oslou čelustou? To je celkom frajerina. Nakoniec sa dostanete k Pavlovi a jeho listom Efezanom, kde dej trochu viazne, ale Starý zákon a evanjeliá? Vedel som zacitovať hociktorú stranu, kapitolu aj verš. Každý týždeň boli v belošskom kostole biblické hry a kvízy a všetkým som to vždy poriadne natrel.

No a potom tu bol černošský kostol. Vždy sa niekde v nejakom kostole konala bohoslužba pre černochoch a my sme ich všetky vyskúšali. Na černošskom predmestí to bol kostol pripomínajúci stan stojaci na voľnom priestranstve. Väčšinou sme chodili do kostola starej mamy, do staromódnej metodistickej kongregácie zaplnenej päťsto africkými babičkami v modro-bielych blúzkach, ktoré stískali svoje Biblie a trpezlivo sa pražili na horúcom africkom slnku. Nebudem klamať, černošský kostol bol drsný. Žiadna klimatizácia. Žiadne texty piesní na obrazovkách. A omša nemala